

Udskriftsdato: 8. januar 2026

VEJ nr 9212 af 27/02/2017 (Gældende)

Vejledning om udformning af værdigrundlag på folkehøjskoler

Ministerium: Kulturministeriet

Journalnummer: 15/00057

Vejledning om udformning af værdigrundlag på folkehøjskoler

På folkehøjskoler skal den enkelte skoles virksomhed tilrettelægges ud fra skolens selvvalgte værdigrundlag. Det tydeliggør, at højskoler er idébårne skoler, hvor hver skole formulerer sit eget værdigrundlag.

Værdigrundlaget er fundamentet for skolens mål, praksis og selvevaluering. Offentliggørelsen af skolens værdigrundlag sikrer, at kommende elever er i stand til at vurdere, hvilket grundlag skolens aktiviteter bygger på.

Værdigrundlaget skal indskrives i skolens vedtægter.

Ved oprettelse, sammenlægning eller spaltning og ved etablering eller ophør af kombination med anden skoleform godkender kulturministeren vedtægtsbestemmelserne, herunder skolens værdigrundlag. Ministeriet skal ikke godkende, hvilke værdier skolen har valgt, men alene påse, at skolen har formuleret sig, så der er tale om værdier. Hvis en skole senere ændrer sit værdigrundlag skal det fortsat formuleres, så der er tale om værdier, også selvom ministeriet ikke skal godkende formuleringen.

Mange højskoler vil med tiden få behov for at omformulere deres værdigrundlag. For at hjælpe skolerne med at formulere et værdigrundlag, der lever op til lovens bestemmelser, har Kulturministeriet udgivet denne information om udformning af værdigrundlag på folkehøjskoler.

1. Hvad er et værdigrundlag?

Ved en vurdering af hvorvidt skolen formulerer sig, så der er tale om værdier, tager ministeriet udgangspunkt i, at der i lovbemærkningerne i højskoleloven skelnes mellem en skoles værdigrundlag, formål og praksis. Skolens værdigrundlag er ikke det samme som en beskrivelse af dens praksis eller formål, men den idémæssige begrundelse herfor.

Nedenfor gennemgås forskellen på formuleringer, der kan karakteriseres som en beskrivelse af henholdsvis skolens praksis, formål og værdier. Eksemplerne i tekstboksene er fra forslag til værdigrundlag, som er modtaget i Kulturministeriet og Undervisningsministeriet fra både høj- og efterskoler.

Praksis:

- En beskrivelse af, hvordan skolen tilrettelægger sin hverdag, er normalt en angivelse af skolens praksis.
- Praksis vil oftest være beskrevet i et nutidsrettet sprog.
- Beskrivelse af praksis skal ikke fremgå af værdigrundlaget, men af de enkelte kursers indholdsplaner.

Skolens fagudbud er bredt. Sang og fortælling, gymnastik og idræt er centrale fag. Skolen tilbyder fire linjefag inden for gymnastik- og idrætsdisciplinerne. Vi lægger op til høj aktivitet og ansvarlighed i undervisningen. Et nært samarbejde mellem elever og skole er en naturlig del af vores dagligdag. Skolen lægger vægt på at have et godt samarbejde med lokalområdet og afholder åbne højskoleaftner flere gange om året.

Formål:

- En beskrivelse af, hvad skolen vil og hvilke mål, den har sat sig, er normalt en angivelse af skolens formål.
- Formålet har ofte karakter af hensigtserklæringer.
- Formålet vil oftest være beskrevet i fremtidsrettet sprog.

Vi ønsker at give eleverne sans for kvalitet, at gøre dem åbne og få dem til at tage stilling og handle i samfundslivet.

Vi vil udvikle elevernes sociale kompetence, således at de lærer at begå sig i samspil med andre og bliver bevidst om sig selv og eget ansvar i forhold til omverdenen. Skolen vil medvirke til det enkelte menneskes livsoplysning, demokratiske dannelse og aktive samfundsdeltagelse.

Værdigrundlag:

- Ved skolens værdigrundlag angives, hvorfor skolen har sat sig sine mål og indrettet sin praksis.
- Værdigrundlaget er den begrundede forudsætning for skolens virksomhed – det er den idé, skolen er baseret på.
- Værdigrundlaget skal være langtidsholdbart, da en ændring kræver ændring af skolens vedtægter.
- Værdigrundlaget vil oftest være beskrevet i et tidløst sprog.

På skolen har vi følgende værdier: At gensidig respekt, forventninger og det at stille krav til hinanden er grundlæggende elementer i opdragelsen og dannelsen af unge menneskers selvværd og selvstændighed.

Vi tror på vigtigheden af ansvarlighed i fællesskabet, omsorg for andre, selvværd og livsglæde.

Vi mener, at eleven ved at blive bedre fagligt, udvikler sig socialt og menneskeligt og får flere muligheder for at engagere sig aktivt i det demokratiske samfund.

Flere af de forslag til værdigrundlag, som ministeriet har behandlet i forbindelse med vedtægtsændringer, består af beskrivelser af både praksis, formål og værdier. Som hovedregel har ministeriet godkendt en skoles forslag som værende et værdigrundlag, såfremt forslaget tydeligt indeholder formuleringer, der angiver skolens værdier - også selv om det herudover indeholder formuleringer, der beskriver skolens formål eller praksis. I andre tilfælde har ministeriet bedt skolerne om at ændre forslaget, så det i højere grad beskriver værdierne.

Selvom ministeriet ikke skal godkende skolernes ændring af deres værdigrundlag, skal værdigrundlaget fortsat formuleres som værdier.

2. Øvrige forhold vedr. udformning af værdigrundlaget

Af yderligere forhold vedrørende skolernes værdigrundlag kan nævnes:

- Værdigrundlaget skal formuleres kortfattet og i et alment sprog, så det naturligt kan indskrives i skolens vedtægter.
- Ønsker skolen at uddybe værdigrundlaget, kan det fremgå af et bilag til vedtægterne eller som indledning til indholdsplanerne.

- Det er ikke tilstrækkeligt kun at henvise til en religiøs eller pædagogisk retning som for eksempel Indre Mission, eller at skolen er Grundtvig/Koldsk.
- Værdigrundlaget og dets vedtagelse skal fremgå af bestyrelsens protokol.
- Værdigrundlaget skal formuleres, så det er muligt at evaluere skolens virksomhed på baggrund heraf.

3. Skolens selvevaluering

Som det fremgår af loven, skal en højskole mindst hvert andet år foretage en evaluering af skolens virksomhed i forhold til værdigrundlaget.

Det fremgår af loven, at skolens bestyrelse skal udarbejde en plan for evalueringen. Bestyrelsens plan for evalueringen skal fremgå af bestyrelsens protokol.

Det er hensigten med bestemmelsen, at skolen skal evaluere, om der er sammenhæng mellem skolens aktiviteter og dens værdier. Bestyrelsen kan selv vurdere hvilke aktiviteter, der skal evalueres i forhold til værdigrundlaget.

Der er ikke bestemmelser om, hvem der skal foretage evalueringen, hvordan den skal foregå, eller hvad skolen skal foretage sig, når evalueringen foreligger. Det er op til skolens egen afgørelse.

Der er ikke krav om, at evalueringerne offentliggøres på hjemmesiden. Evalueringerne skal være tilgængelige for revisors og ministeriets tilsyn.

Retsgrundlaget:

Det fremgår af lov om folkehøjskoler (lov nr. 1605 af 26. december 2013), at hovedsigtet med kurser på folkehøjskoler er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse, og det fremgår, at en højskoles aktiviteter skal tilrettelægges ud fra skolens selvvalgte værdigrundlag (§1, stk. 2).

Af lovbemærkningerne fremgår: ” Med værdigrundlaget understreges, at højskoler er idébårne skoler, som selv vælger de værdier, som skolens formål, praksis og selvevaluering hviler på. ”

Af lovens § 5, stk. 1 og 2, fremgår, at skolens bestyrelse har ansvaret for skolens vedtægt, som bl.a. skal indeholde skolens værdigrundlag.

Af lovbemærkningerne fremgår, at kulturministeriet ikke skal godkende vedtægtsændringer, som ikke indebærer grundlæggende ændringer af skolens virke – således heller ikke ændring af skolens værdigrundlag.

Af lovens § 5, stk. 3 fremgår, at skolens vedtægt skal offentliggøres på skolens hjemmeside sammen med datoerne for generalforsamlingens eller bestyrelsens vedtagelse og offentliggørelsen på hjemmesiden. Vedtægten kan tidligst træde i kraft ved offentliggørelsen på hjemmesiden.

Af lovens § 17 fremgår: ”Skolen skal offentliggøre sit værdigrundlag på sin hjemmeside. Bestyrelsen skal udarbejde en plan for skolens evaluering af skolens virksomhed i forhold til værdigrundlaget. Skolen skal foretage denne evaluering mindst hvert andet år. ”

Af lovbemærkningerne fremgår, at bestemmelsen er begrundet i, at det hører med til at være en folkehøjskole, at skolen angiver det værdigrundlag, som oplysningsvirksomheden bygger på. Skolernes værdigrundlag er en væsentlig oplysning for elever.

I det følgende gennemgås kravenes betydning i forhold til udformning af skolernes værdigrundlag.

Kulturministeriet, den 27. februar 2017

PER NYLYKKE

/ Jesper Moesbøl